

Péče o nemocné v Byzantské říši

Byzantská říše, zkráceně Byzanc, nebo Východořímská říše, vznikla v roce 395 n. l. a zanikla roku 1453, kdy byla Konstantinopol dobyta osmanskými Turky. Rozkládala se na území východního Středomoří. Byzantská medicína stavěla na základech položených starými Řeky a Římany. I přesto, že byzantská kultura byla převzata od Řeků a instituce z Říma, státním náboženstvím se stalo pravoslavné **křesťanství**, které mělo velký význam na přístup k péči o nemocné a potřebné.

Vzhledem k tomu, že byzantská medicína v sobě přechovávala moudrost antické tradice, tak dokázala ovlivnit islámskou medicínu. Stála také za **znovuzrozením západní medicíny během renesance**. Byzantští lékaři nejenže čerpali vědomosti od svých řecko-římských předchůdců, kterými byli například Galén nebo Hippocrates, ale sami rozšiřovali hranice lidského poznání a pečlivě se starali o jeho dokumentaci. Lékařské kompendium v sedmi knihách (https://en.wikipedia.org/wiki/Medical_Compendium_in_Seven_Books), obzvláště podrobný zdroj medicínských znalostí, sepsaný na konci sedmého století Pavlem z Aeginy (https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_of_Agina), se v praxi užíval po dalších 800 let.



Byzantská říše v 7. stol. n. l.

Nejstarší Byzantské nemocnice

V péči o poutníky, chudé či nemocné hrály velkou roli **špitály** a **útulky**, které byly rozesety po celém území říše. Nejstarší Byzantské nemocnice, neboli *xenony* (doslovně „domovy pro cizince“) se začaly vyvíjet během třetího století našeho letopočtu. Byly zakládány panovníky, mnichy i jednotlivci z řad šlechticů a bohatých obchodníků. Byly často spojeny přímo s **kláštery**. Kromě jídla a přístřeší bylo možné v některých z nich obdržet i lékařskou péči. Tvrdí se, že v mnoha ohledech se podobaly moderním nemocnicím mnohem více než kterékoli jiné ze starověkých institucí poskytujících péči nemocným lidem.

Vznik prvního velkého xenonu se datuje k roku 370 n. l.. Byl vybudován v Caesaree svatým Basilem z Caesarey (https://cs.wikipedia.org/wiki/Basileios_Velik%C3%BD)(329–379 n. l.), guvernérem a biskupem Cappadocii. Ve čtvrtém století se tento koncept rozšířil po celé Byzantské říši. V polovině osmého století se v Byzanci nacházelo kolem 160 charitativních institucí, přičemž u 23–25 se věří, že měly dokonce zdravotnický personál. Valná většina z těch zbylých útulků však sloužila spíše jako hospic než jako nemocnice v dnešním slova smyslu.

Nejnámější špitál, známý jako *Nemocnice Pantokrator* (http://www.academia.edu/2625985/Healing_on_the_Fourth_Hill_Searching_for_the_Pantokrator_Hospital), založil císař Jan II. Komnenos (https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_II._Komnenos)(1087–1143 n. l.) a nacházel se v **Konstantinopoli**. Společně s rozsáhlou knihovnou byl součástí kláštera a svou rozlohou zabíral téměř jeho jednu třetinu. Pacienti mohli být hospitalizováni na pěti odděleních. Mohli jsme zde nalézt i oddělení **chirurgické** a oddělení pro ženy. Na dámském oddělení pracovaly lékařky a ošetřovatelky, oproti svým mužským protějškům však měly lékařky až čtyřikrát nižší plat. Celkem bylo k dispozici mezi 50 až 60 lůžky a zároveň fungovala i ambulance pro pacienty, kteří v nemocnici hospitalizováni nebyli. Lékaři byli dobře trénovaní a s největší pravděpodobností získávali vzdělání na Univerzitě v Konstantinopoli, kterou mohli navštěvovat i ženy.

Oproti ostatním špitálům té doby bylo velmi dobře zajištěno i osvětlení, topení, ložní prádlo, prostory ke koupání pacientů a latríny. Pacienti byli krmeni dle pečlivě sestaveného vegetariánského dietního plánu a dostávali příspěvky, které jim umožňovaly obstarat si jídlo a pití navíc. Zdravotní péče byla zajišťována velkým množstvím **specializovaného personálu** kam se řadili lékaři (*archiatroi*), profesionální zdravotní sestry / asistenti (*hypourgoi*) a sanitáři (*hyperetai*). Zakládací listina hovoří také o lékařské škole. Historici si však nejsou jisti, jestli tato instituce skutečně sloužila ke vzdělávacím účelům.

Odkazy

Použitá literatura

- MILLER, Timothy S. *The Birth of the Hospital in the Byzantine Empire*. 1. vydání. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1997. 328 s. ISBN 978-0-8018-5657-0.
- HORDEN, Peregrine. *Hospitals and healing from antiquity to the later Middle Ages*. 1. vydání. Abingdon : Routledge, 2008. 352 s. Variorum Collected Studies Series; ISBN 978-0-7546-6181-8.
- Wikipedie. *Byzantská říše* [online]. [cit. 2013-06-20]. <w:cs:Byzantská říše>.
- Wikipedie. *Byzantine medicine* [online]. [cit. 2013-06-20]. <w:en:Byzantine medicine>.